

УДК: 637.54: 631.1

РЕЗЕРВИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ВИРОБНИЦТВА М'ЯСА ПТИЦІ

Назаренко О. В.

Харківський національний технічний університет сільського господарства
ім. П. Василенка

Резюме. В статті розглянуто шляхи підвищення ефективності роботи галузі птахівництва та резерви зниження собівартості її продукції.

Ключові слова: м'ясо птиці, собівартість, продуктивність, економічна ефективність, резерви підвищення ефективності, виробництво м'яса птиці

Summary. The ways to increase the efficiency of poultry farming and reserves to decrease its production cost price have been studied in the article.

Key words: poultry flesh, cost price, productivity, economical efficiency, reserves of efficiency a increase, poultry flesh production.

Вступ. Збільшення споживання м'яса птиці стимулює зростання обсягів його промислового виробництва. Однак для успішного розвитку галузі необхідно об'єднувати сировинні, виробничі та торгівельні ланки в єдиний організаційно-технологічний процес. При виробництві пташиного м'яса, яке складає вагому частку м'ясного раціону людей, важливу роль відводять бройлерам. У зв'язку з цим збільшення продуктивності бройлерів набуває важливого народногосподарського значення для всіх країн світу, в тому числі і для України. В умовах зростання конкуренції на внутрішньому ринку птахофабрикам доводиться шукати нові способи підвищення економічної ефективності виробництва й поліпшення якості кінцевої продукції.

Тенденції розвитку сучасного птахівництва. Сьогодні, коли досягнуто практично граничних можливостей підвищення інтенсивності росту птиці і зниження питомих витрат корму, у багатьох країнах на перший план висувуються вимоги благополуччя птиці, отримання функціональних продуктів харчування (із заданими властивостями щодо вмісту тих чи інших поживних, біологічно активних речовин тощо). З іншого боку, податки за забруднення довкілля щороку зростатимуть, що впливатиме на собівартість продукції. Зниження „тиску“ на птицю і забезпечення її благополуччя також позначиться на собівартості, тож з одночасним покращенням якості продукції збільшуватиметься її реалізаційна ціна для забезпечення хоча б нормативної рентабельності виробництва. Останнє спонукає шукати додаткових резервів підвищення ефективності виробництва.

Головною метою птахівництва України на сучасному етапі є виробництво повноцінних продуктів харчування з використанням високих безвідходних технологій, екологічно чистих продуктів харчування з використанням нових технологій і устаткування. Промислове птахівництво країни протягом останніх

років (з 2000 по 2009 рр.) успішно розвивається, відбувається інтенсивна модернізація птахівничих підприємств. Кліткове та підлогове обладнання, обладнання для транспортування та сортування яєць, забою та переробки м'яса бройлерів - ця продукція сьогодні користується великим попитом серед птахівників. Істотно зросла продуктивність яєчних і м'ясних курей в промислових господарствах.

Для підвищення ефективності роботи галузі необхідно цілком реалізувати генотип використовуваних кросів за рахунок годування і створення оптимальних умов утримування птиці. Проте зростання цін на комбікорми, виготовлені із високоживильних компонентів, і енергоресурси стримують розвиток галузі. Для зниження собівартості продукції необхідно ширше використовувати у виробництві приховані резерви.

Виробництво м'яса птиці щорічно зростає на 4-5%. Згідно з прогнозом в 2022 році в світі на першому місці по валовому виробництву буде м'ясо птиці, потім свинина і яловичина. Виробництво м'яса бройлерів у всіх регіонах світу за 5 років зросло до 62,9 млн т. Доля м'яса бройлерів складає 75% від всього м'яса птиці. За останні роки до десятки найбільших виробників м'яса бройлерів увійшли США (16,1 млн т), Китай (10,8 млн т), Бразилія (10,1 млн т), Мексика (2,7 млн т), Індія (2,2 млн т), Росія (1,4 млн т), Аргентина (1,3 млн т), Японія (1,2 млн т), Таїланд (1,1 млн т) і Канада (1,0 млн т). Ці десять країн виробили 68,7% курячого м'яса. В світі весь час знижується термін вирощування бройлерів. У деяких господарствах їх вирощують до 35-42 днів.

З кожним роком виробництво м'яса бройлерів зростає майже на 135 тис. т. (26,4%). Найбільшими виробниками м'яса птиці є Київська (24,4%), Дніпропетровська (16,4%) і Черкаська (15,5%) області, а також АР Крим (12,5%). У цих регіонах було вироблено 73% м'яса птиці.

Позитивні зрушення в розвитку птахівництва України обумовлені впровадженням нових технологій, сучасних зарубіжних і вітчизняних кросів птиці, реконструкцією наявних пташників і будівництвом нових, інвестиціями і підтримкою держави. Птахівницькі господарства отримують дотації за кожен кілограм вирощених курчат-бройлерів, індичок, качок і гусаків.

Шляхи зниження собівартості виробництва м'яса птиці. Поглиблення фінансово-економічної кризи в країні призвело до того, що знижується попит на більш дороге м'ясо (свинину, яловичину) і зростає на більш дешеве - м'ясо птиці, тому велике значення має зниження собівартості її виробництва.

Незважаючи на те, що всі промислові галузі тваринництва мають практично аналогічні стадії виробничих процесів, взаємозв'язок між ними у тваринництві, як правило, тісніший. Скоростиглість бройлерів, їх переробка у віці 5 – 7 тижнів зумовлює необхідність чіткої послідовності операцій технологічного процесу по днях, а деяких – по годинах і навіть хвилинах. Це спонукає до обов'язкового проектування виробничого циклу м'яса птиці від початкової до кінцевої стадії як вертикально інтегрованого комплексу, керованого з єдиного центру. Досвід роботи структур у бройлерному виробництві США є підтвердженням правильності такого шляху.

Функціонування виробництва як вертикально інтегрованої структури дає змогу на основі системного аналізу і контролю кожної стадії технологічного процесу визначити їх вплив на наступні операції і на якість кінцевої продукції.

Загальне поняття якості харчових продуктів включає сукупність властивостей, що характеризують харчову й біологічну цінність, органолептичні, санітарно-гігієнічні та інші ознаки продукту, а також ступінь їх вираженості.

Сьогодні існує ряд резервів щодо зниження собівартості м'яса птиці, які ми і розглянемо в статті.

Одним з резервів зниження собівартості м'яса птиці є зниження собівартості добового бройлера за рахунок підвищення заплідненості інкубаційних яєць. Це досягається використанням таких технологічних прийомів, як штучне осіменіння самок, особливо у другу половину продуктивного періоду, а також роздільностатевої годівлі півнів та курей. Як стверджує доктор сільськогосподарських наук І. Івко, роздільностатеве вирощування бройлерів дає додатковий приріст живої маси, особливо у самок, а також зниження питомих витрат кормів на 3-8% [5].

Переривчасті режими освітлення та різні рівні освітленості у різні періоди доби також забезпечують не лише підвищення приросту живої маси бройлерів, а й значну економію електроенергії (до 50%), що суттєво впливає на підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва.

Невідповідна якість кормів, їх незбалансованість, вміст у їх складі небажаних інгредієнтів типу токсинів, також можуть викликати і, як правило, викликають стреси у птиці, зниження її продуктивності та збереженості. Одним зі шляхів зниження наслідків від стресів різного характеру у птиці вважаються профілактичні заходи, у тому числі і збагачення кормів вітамінними препаратами у тій чи іншій комбінації. Так, наприклад, при годівлі птиці комбікормами або кормосумішами, у складі яких містяться поліненасичені жирні кислоти, а також тригліцериди капронової та лауринової кислот, виникає потреба у коригуванні вмісту в кормі вітаміну Е, антагоністами якого і є названі інгредієнти.

Наступним резервом підвищення ефективності виробництва м'яса бройлерів є використання багатоярусних кліткових батарей. Зокрема, кліткове утримання бройлерів, яке досі застосовується в господарствах Росії (до половини всього поголів'я), в Німеччині, Великобританії, Японії, Нідерландах тощо. Правда, у кожному конкретному випадку слід звертати увагу на переваги такої технології (зниження питомих витрат кормів, підвищення виходу продукції з одиниці виробничої площі, уникнення необхідності відшукати безпечні підстилкові матеріали, зниження витрат ветпрепаратів на боротьбу з багатьма хворобами, зниження енергетичних витрат на опалення та освітлення пташників тощо) та недоліки (відносно високі питомі капітальні витрати на обладнання, можливість появи намулів у птиці при використанні для цього неспеціалізованих батарей та бажанні отримувати бройлерів живою масою більш як 2 кг тощо). При вирощуванні та утриманні птиці в кліткових батареях, а також при високій щільності посадки, при транспортуванні та пересадках

птиці в інші пташники, при ветеринарно-санітарному обслуговуванні тощо птиця піддається стресу, який негативно впливає на резистентність організму, часто призводить до підвищення смертності та зниження продуктивності і якості продукції.

Інтенсивне вирощування бройлерів за високої щільності посадки і „компактного” розміщення пташників забезпечує зниження собівартості продукції, але одночасно призводить до накопичення умовно патогенної і патогенної мікрофлори, які аж ніяк не покращують якості кінцевої продукції та умов праці обслуговуючого персоналу, не сприяють захисту довкілля та „підвищенню благополуччя” птиці (внаслідок погіршення мікроклімату у приміщеннях, збільшення викидів в атмосферу шкідливих мікроорганізмів, газів та пилу, накопичення не перероблених та не знезаражених підстилки з послідом чи безпідстилкового посліду тощо.

На собівартість кінцевої продукції впливає здешевлення раціонів, а саме, заміна дорогих компонентів раціону дешевшими, що дістало поширення серед виробників птахівничої продукції. Заміна частини дорогих компонентів корму на дешевші, при обов'язковому додаванні ферментів, зменшує вартість корму, не знижуючи при цьому поживності та продуктивності птиці. Так, в раціоні птиці заміняють частину зернових висівками, соєвий шрот заміняють соняшниковим чи ріпаковим. Це значно зменшує вартість корму, собівартість десятка яєць чи 1 кг приросту. Але, як підкреслює В. Неживенко, виключення з рецептури частини цих компонентів призводить до зростання в раціоні вмісту некрохмальних полісахаридів (НПС) (клітковини, β -глюканів), які у досить значних кількостях містяться у концентрованих кормах [7]. Сировину для корму слід вибирати ретельно, нехтування формою корму та його засвоюваністю неприпустиме, а все це разом і є ключем до високої продуктивності, відмінних приростів та зниження витрат.

Ще одним важливим напрямом підвищення ефективності виробництва продукції птахівництва та покращення її якості є збагачення м'яса птиці біологічно активними речовинами, які одночасно дають змогу підвищувати продуктивність та збереженість птиці.

До резервів підвищення ефективності вирощування бройлерів відносять також ефективну переробку та реалізацію отримуваних комплексних органічних добрив. Останні будуть слугувати отриманню у рослинництві продукції типу «органік», яка вирощуватиметься лише за використання органічних добрив, тобто птахівницькі підприємства зможуть виробляти ще один вид продукції (органічне добриво) і реалізувати його, забезпечуючи собі додаткові доходи, а „рослинники” матимуть змогу докорінно покращити земельні угіддя, підвищувати врожайність і вирощувати функціональну продукцію, яку можна реалізувати за вищими цінами.

Вирощуючи бройлерів, кожен має на меті досягти їх високої продуктивності, яка передбачає швидкий приріст, низьке споживання корму, високий вихід м'яса, а також здоров'я поголів'я.

Сьогодні Україна може стати одним із експортерів м'яса птиці в Європу тому, що скорочення виробництва м'яса птиці в європейських країнах через

високу вартість вирощування, серйозні обмеження, що стримують збільшення обсягів птахо продукції, а також істотний дефіцит землі. В Україні є всі шанси стати потужним експортером на світовому ринку м'яса птиці. У нас є площі, досить лояльне екологічне законодавство і, що найважливіше, сировинна база для виробництва кормів, насамперед пшениці. Тож більшість птахівників схильні думати вже не тільки про насичення внутрішнього ринку своєю продукцією, а й про перспективи експорту. Але чи готова до цього Україна? Адже країни - члени СОТ - прискіпливо ставляться до якості пропонованої їм продукції, її відповідності стандартам тощо. А це передусім передбачає турботу про здоров'я птиці.

Висновки. З кожним роком виробництво м'яса збільшується і лідерами в Україні є: Київська обл.— 67,7 тис. тонн, Дніпропетровська обл. — 44,9 тис. тонн, АР Крим — 34,3 тис. тонн, Черкаська обл.— 24,1 тис. тонн, Донецька обл.— 11,1 тис. тонн, Харківська обл.— 11,1 тис. тонн.

За показниками собівартості, продуктивності і збереженості яєчні та м'ясні птахопідприємства працюють на рівні світових стандартів, впевнено конкуруючи з імпортною продукцією, що є важливим чинником при входженні України до СОТ. Тому пріоритетний напрямок розвитку птахівництва України - це великотоварне виробництво.

Динамічне зростання обсягів виробництва продукції птахівництва в Україні можливе на основі освоєння ресурсозберігаючих технологій виробництва, науково обґрунтованої системи годівлі птиці, більш повного використання генетичного потенціалу кросів і порід птиці, раціональної організації праці та виробництва, розробки і впровадження сучасних інформаційних технологій, нагромадження, обробки та використання даних племінного обліку із застосуванням сучасної комп'ютерної техніки, матеріальної зацікавленості власників птиці та майна в раціональному використанні виробничого потенціалу галузі й підвищенні якості виробленої продукції та за умов сприятливого інвестиційного клімату в галузі, що обумовлюється стабільною, прогнозованою державною політикою у підтримці вітчизняного товаровиробника в бюджетній, кредитній, ціновій та регуляторній сферах державного управління.

Список літератури

1. Вербицький С. Птахівництво: сучасний стан та прогнози / С. Вербицький, В. Шевченко // Птахівництво. – Вересень 2008. – С. 4 – 7.
3. Драга М. Птахівництво. – Вересень 2008. – С. 7.
2. Вплив наночасток Cu, Zn, Mg, Co на продуктивність бройлерів / В. Б. Борисевич, Б. В. Борисович, В. Г. Каплуненко [та ін.] // Ефективне птахівництво. – 2009. – №1 (49).
4. Збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції по птахівництву// Ефективне птахівництво. – 2006. – № 10(22).

5. Івко І. Не всі резерви вичерпано / І. Івко // Птахівництво. – Вересень 2008. – С. 14-16.
6. Колос Н. Здоров'я птиці / Н. Колос // Птахівництво. – 2009. – № 1. – С. 6.
7. Неживенко В. Як здешевити раціон / В. Неживенко // Птахівництво. - Вересень 2008. – С. 26-27.
8. Подобєд Л. Ключ до високої продуктивності / Л. Подобєд // Птахівництво. – Вересень 2008. – С. 34.